

Коваленко Володимир Вікторович,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін Луганського державного університету
внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат
юридичних наук, доцент;

Кібенко Віталій Васильович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
Луганського державного університету
внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СУДОВОЇ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНИХ УБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ НЕОЧЕВИДНОСТІ

Початковий етап розслідування умисних вбивств, вчинених в умовах неочевидності, характеризується низьким рівнем інформації про подію кримінального правопорушення та ознаки злочинця. Неочевидними вважаються убивства, які були вчинені за відсутності очевидців, з обмеженою інформацією про особу потерпілого (виявлено невпізнаний труп, частини розчленованого тіла, відсутність трупа) та за відсутності інформації про особу злочинця.

Ключовими завданнями слідства на початковому етапі розслідування подібних злочинів є розширення інформації про подію, що відбулася, побудова та перевірка слідчих версій. Суттєвого значення в таких випадках набувають сліди біологічного походження, які виявляються на місці вчинення такого злочину. Одним із перспективних способів їх дослідження є призначення судової молекулярно-генетичної експертизи.

Названа судова експертиза проводиться з метою встановлення генетичних ознак людини в об'єктах біологічного походження. Основними завданнями експертизи є: встановлення генетичних ознак (ДНК-профілю) біологічного матеріалу людини; ідентифікація особи за генетичними ознаками у слідах біологічного походження; встановлення належності частин розчленованого трупа одній особі; ідентифікація померлої особи за генетичними ознаками близьких родичів; встановлення батьківства та біологічної спорідненості осіб тощо. Типовими об'єктами дослідження є кров, сперма, букальний епітелій, слина, піднігтьовий вміст, кісткові рештки, зуби, волосся з цибулиною, а також контактні сліди, які містять клітини з ядрами [1].

Об'єкти біологічного походження, які можуть містити клітинну ДНК, доцільно одразу після виявлення на місці події направляти для проведення молекулярно-генетичної експертизи. Перед експертом можна поставити питання про кількість осіб, чий генний матеріал

присутній у зразках, та про можливість виділення та збереження для подальшої ідентифікації ДНК-профілей таких осіб.

Для безпосередньої ідентифікації злочинця потрібні зразки для порівняльного дослідження, які можуть бути відібрані тільки після побувної та первинної перевірки версій про причетність окремих осіб до вчинення злочину. Науковці зазначають, що прискорити ідентифікацію в таких випадках може наповнення баз даних ДНК осіб, які затримуються за підозрою у вчиненні кримінальних правопорушень [2, с. 158].

Молекулярно-генетична експертиза є достатньо ефективним засобом з'ясування чи підтвердження ознак особи потерпілого. Зокрема, встановлення належності частин розчленованого трупа до одного тіла, можливе за допомогою названої судової експертизи, із виділенням генетичного профілю загиблої особи для її подальшої ідентифікації.

У випадку неможливості особи за трупом родичами через серйозне знівечення тіла, для встановлення особи потерпілого може призначатися ідентифікаційне молекулярно-генетичне дослідження. В такому випадку зразки для порівняльного дослідження відбираються у ймовірних кровних родичів найближчого порядку (батько, матір, син, донька, рідні брат чи сестра) шляхом забору букального (щічного) епітелію. Втім, потрібно розуміти, що в такому випадку експертиза підтвердить лише наявність споріднення між загиблим і його живими родичами, що є непрямым підтвердженням особи потерпілого.

Біологічні речовини, придатні для виділення ДНК-профілю, можуть лишатися на побутових предметах, якими потерпілий користувався до смерті – зубні щітки, гребінці для волосся, посуд, предмети одягу. Тому подібні предмети можуть стати джерелами зразків для порівняльного молекулярно-генетичного дослідження.

Таким чином, проведення молекулярно-генетичної експертизи є дієвим інструментом під час розслідування умисних вбивств, вчинених в умовах неочевидності. Така експертиза може використовуватися для дослідження речовин біологічного походження, виявлених на місці події, визначення кількості осіб, які залишили подібні сліди, встановлення особи померлого, ідентифікації злочинця тощо.

Список використаних джерел

1. Експертна спеціальність 9.5 «Молекулярно-генетичні дослідження» / Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <https://ndekc.kh.ua/diialnist/vydy-doslidzhen/ekspertna-spetsialnist-9-5-molekulyarno-genetichni-doslidzhennya>.

2. Степанюк Р.Л., Щербаковский М.Г., Кікінчук В.В., Лапта С.П., Гусева В.О. (2019). Проблемы применения судебной молекулярно-генетической экспертизы в уголовном производстве Украины. Georgian medical news No 5 (290) 2019.

Редакційна колегія:

Черней В. В., ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Гусарев С. Д., перший проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С. С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Тихонов С. В., завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ;

Шаповаленко Є. В., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Корольчук В. В., провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 18 лютого 2021 року (протокол № 5)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть особисто автори

Використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 лют. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 200 с.

УДК 343.98